

שלח לך, המדור - הגיגים, ד"ר חזות גבריאלי

ליברמן וארץ ישראל

כה אמר שר הביטחון בפורום מטכ"ל בהיכנסו לתפקידו- " כאשר יש התנגשות בין הערכים של שלמות העם או שלמות הארץ, שלמות העם חשובה יותר". האמנם?

הבה נבחן את אירועי המקרא, מהם ננסה לבודד את עמדת בני ישראל לשלישייה המפורסמת: **תורה, עם וארץ**. את התורה קיבלו בכפייה. זה לא היה בתוכניות שלהם, לא בדברי משה השליח הנאמן כאשר פגשם לראשונה במצרים, וגם לא בחוזה שכרתו אבותינו עם הבורא. לולא פחדו ממוראות המלחמה עם הפלשתים הם היו נכנסים לארץ ללא 'מתן תורה' ושם היינו 'מקבלים' את התורה בדרך התפתחותית ורצונית, במהלך ארוך של 20,000 שנים ('דבר צווה לאלף דור', הרב סעדיה גאון).

מה באשר למציאות אליה נולדו במצרים הקרויה **עם ישראל**? האם רצו בה? האם ביקשו אזרחות מצרית או כנענית? מתברר כי מזהות זו הם לא רצו להתנתק. זהו ביסודו הרעיון המרכזי של 'פסח שני'. הטמאים שבהם ביקשו להיות משויכים לעם ישראל באמצעות ריטואל לאומי מובהק. הם לא היו מבקשים להיות משויכים לעם ישראל אילולא האווירה הכללית שהתבטאה באופן יומי באמצעי התקשורת.

מה קרה אם כן ב'חטא המרגלים'? מה השתנה? מדוע לא רצו לעלות לארץ? הלא זו היתה התוכנית המקורית שעבורה יצאו ממצרים? הכרחי לומר כי התמורה חלה בהם לאחר 'מתן תורה' ולאחר שהם התחילו להתרגל לחיי המדבר הניסיים (ר' יצחק עראמה - "בעל העקידה"). החיים המתוכננים להם בארץ ישראל אמורים לתפסתם להיות מנוגדים לחיי המדבר הנוחים והרוחניים. במצב עניינים זה, וכפרפראזה לדברי שר הביטחון: 'בהתנגשות בין ארץ לבין עם, אנו בוחרים בעם ומוותרים על הארץ'.

החטא האמיתי אינו בהוצאת הדיבה. הדוח המודעיני והפרשנות אליו, אינם אלא התירוץ הרשמי, הביטוי החיצוני של הסלידה מן הארץ המובטחת. המניע הפנימי הנסתר הוא 'ויתור על ארץ חמדה'. סתם יהודי מדור המדבר היה מסביר זאת בפשטות בדרך הבאה: 'לא שאלו אותי אם להיוולד לעם ישראל על אף שהתברר שזה נחמד למדי, תורה נתנו לי בכפייה, ובאשר לארץ ישראל נראה שסוף סוף זה תלוי ברצוני. מה זה משנה היכן נקיים את התורה כעם ישראל? הארץ היא רק האדמה שעליה אנו חיים, לא יותר'.

ממש כנגד תפיסה זו, שכיכה בציבורים שונים בעם ישראל, אז ועד היום, כתב הרב קוק את המלים היוקדות הבאות: " ארץ ישראל איננה דבר חיצוני, קנן חיצוני לאמה, רק בתוך אמצעי למטרה של ההתאגדות הפלילית והחוקת קיומה החמרי או אפילו הרוחני. ארץ ישראל היא חטיבה עצמאית קשורה בקשר חיים עם האמה, חבוקה בסגולות פנימיות עם מציאותה ". לא, כותב הרב, הארץ אינה המגש, העם אינו המציאות, והתורה אינה התוכן. מדובר על אותה מהות מטאפיזית בעלת פנים שונות. החרה אחר אביו, הרב צבי יהודה: " בשעה שברא הקב"ה העולם, התאווה שיהא לו דירה בתחתונים". עיקר ה'דירה התחתונים' היא בא"י- "עניי ה' אלקיך בה". ארץ ישראל נמצאת בליבה של המציאות הארצית וזו עצמה הינה תכלית הבריאה.

על הדרשה "יה יושעך מעצת מרגלים". (=יהושע), שואל הרב שלום משאש, מי שהיה רבה הראשי של מרוקו ואח"כ רבה הראשי של ירושלים: מדוע התפלל משה דווקא על יהושע ולא על כלב? הוא מסביר כי כלב בן יפונה אינו זקוק לתפילה בהיותו משבט יהודה, שבט שיסוד הלאומיות הינה תכונה דומיננטית שלו. הוא יודע להנהיג והוא יודע כיצד להתמודד עם חלקים בעם שאינם אמונים על תכונה זו. הוא אינו זקוק לחיזוק. יהושע לעומתו, הוא בחור ישיבה מבית מדרשו של משה רבנו, הזקוק לחיזוק.

יהושע וכלב הבינו כי השכינה שורה בארץ ישראל. הם חשים את קדושתה העצמית של הארץ. הם קראו באורות של הרב קוק זצ"ל. הם בניגוד לליברמן לא עימתו בין עם לארץ.

להערות: hazutg@gmail.com